

Referat

Fagsamling 2018 - Utvalgte kulturlandskap i jordbruket 25. april 2018

Dato: 25. april 2018

Sted: Landbruksdirektoratet, Stortingsgata 28, Oslo.

Møteleder: Per GuldbRAND Solli

Velkommen

Seksjonssjef for seksjon skog og kulturlandskap i Landbruksdirektoratet, **Per GuldbRAND Solli**, ønsket velkommen. Orienterte om program for dagen og om endringer i sekretariatet og direktoratene.

Nytt fra direktoratene v/sekretariatet

Nye områder i 2018-2019:

Ragnhild Hoel fra Riksantikvaren orienterte om status. Budsjettøkning i 2017 og 2018. Fra 12 millioner kroner i 2016 til 24,5 millioner kroner i 2017 og 29,8 millioner kroner i 2018.

Det blir lansering av de nye områdene med statsrådene Ola Elvestuen og Jon Georg Dale 22. juni på Bogstad gård i Sørkedalen. Det vil også bli en sommerserie på nettsidene til LMD og på trolig også på facebooksidene til KLD.

Årsrapportering:

Kari Stuberg fra Landbruksdirektoratet gikk kort gjennom årsrapporteringen fra fylkene i 2017. Rapporteringen er viktig for å fange opp de ulike utfordringene i områdene. Det har ikke vært prioritert å forbedre malen for rapportering fra fylkene i 2017. Dette på grunn av kapasitetsutfordringer i direktoratene og hos fylkesmennene.

Det er viktig at vi får bedre oversikt over hvor mye som er finansiert til områdene over andre ordninger enn *Utvalgte kulturlandskap*. Dette vil bli etterspurt i rapporteringen for 2018. Sekretariatet vil se på rapporteringskrav i forbindelse med oppgaver til kommunene og nytt fagsystem Agros. Kan være at det er en del informasjon som kan hentes direkte fra søknads- og saksbehandlerværktøyene slik at rapporteringen kan forenkles.

Diverse status- og oppfølgingspunkter:

Kari Stuberg orienterte og ga eksempler på eksisterende og framtidige utfordringer for de *Utvalgte kulturlandskapene*. Eksempelvis trusler mot videreføring av drift, fremmede arter og rovdyr.

Det arbeides med en tverrsektoriell handlingsplan mot fremmede skadelige organismer, der fremmede karplanter i kulturlandskapet også er et tema. Landbruksdirektoratet er et av mange direktorater som er inne i dette arbeidet. Planen skal være klar innen utgangen av 2018.

Orienterte om fordelingen av midler til de ulike tiltakskategoriene. Presiserte videre at midlene ikke skal brukes til forvaltning av områdene, men til konkrete tiltak.

Fotografering av områdene:

I 2017 var det supplerende fotografering i Øvre Sunndal og Rygnestad-Flateland, samt motivasjonsforedrag i Lærdal, Engeløya, Leikanger, Førde, Stadlandet, Budalen og Trondheim. I 2018 blir det refotografering i Hjørtal og Svartdal, Furøya og Engeløya, samt motivasjonsforedrag i Hjørtal, Svartdal og Rygnestad-Flateland. Dette er viktig for å synliggjøre ordningen i media.

Minner om at det er veldig viktig med «før-bilder» som viser hvordan Utvalgte-satsingen fungerer.

Nettsider:

Det jobbes nå med en testutgave av nettside for bilder som forhåpentligvis blir klar til nettverkssamlingen i august. 900 bilder er overført fra NIBIO til Riksantikvaren.

Utvalgte-nettsiden til Landbruksdirektoratet skal i løpet av mai/juni oppdateres litt.

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/kulturlandskap/utvalgte-kulturlandskap>

Det er nødvendig med en bedre struktur på siden for å håndtere flere nye områdene. Det skal lages nye tekster til nye områder 2018-2020. Samtidig blir det en revidering av omtalen av de opprinnelige områdene også. Mange av tekstene som beskriver områdene er fra 2009. Kanskje har det skjedd endringer som gjør at teksten bør endres? Det er fint om fylkene nå så fort som mulig tar en titt på nettsidene til Ldir og gir tilbakemelding på behov for endringer i teksten. (høyre marg på nettsiden).

Etter oppdateringen med ny struktur kan det bli behov for oppdatere eventuelle linker til områdesidene hos andre. Ldir gir beskjed på e-post når endringen er gjennomført slik at dere evt. kan sjekke linker på egne sider.

Nyhetsbrev:

Frist for å gi Ragnhild Hoel, Riksantikvaren, innspill til nyhetsbrev 1. juni.

Grafisk profil og informasjon:

Dordi Mogstad fra Miljødirektoratet orienterte om informasjonsarbeidet og grafisk profil. Det er viktig at det kommer tilbakemelding fra fylkene om hvilke tilpasninger som ønskes. Det er imidlertid ikke mye rom for tilpasninger da det er viktig å ha en helhetlig grafisk profil. Ved skilt og informasjonsproduksjon skal det være tydelig at det er Utvalgte kulturlandskap

som er avsender. Dette kan være en utfordring når det er flere forvaltningssystemer i områdene. Det skal det jobbes mer med veiledningsmateriell fremover som viser hvordan dette kan løses.

Skilting fra vei og samarbeid med Statens vegvesen:

I noen områder har man fått opp skilt i samarbeid med Statens vegvesen, mens i andre områder kan det være utfordringer. Sekretariatet ønsker å bruke pilotområder for å finne en mal for skilting fra vei. Mer informasjon kommer.

Navnebruk:

Man ønsker å se på dette sentralt i sammenheng med profilen. Vil også utfordre de etablerte områdene til å tenke over om navnene fungerer godt. Det er mange lange navn som kan skape utfordringer når områdene skal profileres.

Diskusjon og innspill fra salen

Rapportering og medfinansiering:

Det er vanskelig å rapportere på finansiering fra andre ordninger. Fare for overrapportering da de andre ordningene også rapporterer på midler. Summeringen blir ikke riktig.

Innspill fra LMD: Dersom det går mye penger inn til ett område, så er det viktig å vite hva som er fra andre tilskuddstyper i KLD-systemet og jordbruksavtalesystemet og fra UKL-midlene. Det er viktig å kunne belyse dette. Må se ressursene i sammenheng.

Administrasjon:

Fylkesmennene får ikke ressurser for de oppgavene de gjør. Dette må komme fram i rapporteringen. Dette vil være særlig viktig nå som administrasjonen skal over til kommunene. Man kan ikke regne med at man får samme rapportering fra kommunene som fra FM.

Oppdrag om overføring av oppgaver til kommunene - forskriftsendring

Ansvaret for forvaltningen av tilskudd til verdensarvområdene og UKL skal overføres til kommunene i 2020. **Kari Stuberg** innledet om sekretariatets arbeid med oppdraget som skal vurdere hvilke oppgaver som skal overføres til kommunene. Fylkesleddet skal fortsatt ha en rolle i satsingen. Det skal utarbeides utkast til forskrift og konsekvenser av endringen skal belyses. Hun sa også noe om hvordan regional forvaltning skal involveres i arbeidet. Sender ut spørreundersøkelse til både fylkene og kommunene om hvordan arbeidet er i dag og hvordan det kan endres frem til 2020. Presiserte at det på andre tilskuddsordninger er overført ansvar til kommunene uten at man har fått utrede dette først. Dette er spesielt for UKL.

Involvering av fylker og kommuner:

Det skal opprettes en referansegruppe (2 FMLA, 1FK/Sametinget og 1FMVA + 4 kommuner). Sekretariatet ønsker forslag til kandidater for referansegruppa. Send e-post med forslag. Må være på plass i løpet av to uker.

Spørreundersøkelse til fylker og kommuner i mai/juni.

Departementene sender ut forslag til ny forskrift på høring.

Hovedjobben i direktoratene og referansegruppa blir i mai/juni, samt i august og september /oktober. Forskriften skal vedtas og publiseres innen 1. januar 2020.

Diskusjon og innspill fra salen

Dette burde vært utredet grundig før man vedtok at satsingen skulle overføres til kommunene. Det burde for eksempel følge midler med en slik overføring. Kommunene er sterkt presset.

Satsingen ble evaluert i 2013. De som har besluttet at forvaltningen skal flyttes til kommunene kan ikke ha lest evalueringsrapporten.

Man bør se hen til systemer som fungerer godt, for eksempel SMIL-ordningen.

Kommunene burde få fullt ansvar. FM burde enten ha en reell fornuftig rolle, eller ingen rolle i det hele tatt. Det kommer til å være veldig ulikt hvordan kommunene forvalter dette. Vi kan ikke forvente at kommunene vil kunne legge like mye ressurser i rapportering og oppfølging som FM gjør i dag.

Selv om kommunene slås sammen, så blir det ikke flere ansatte eller mer ressurser. Hele satsingen må derfor overføres til kommunen slik at de kan argumentere for å få mer ressurser. Videre kan dette sammenlignes med overføringen av SMIL i 2004. Ordningen må bli enklere og mindre ambisiøs på de fleste områdene. Fylkesmannen bør få en rolle som er ganske lik den de har på SMIL-ordningen: Ramme, veiledning, kontroll og klagebehandling.

Faglig gruppe som består av FMLA, FMVA, FK/Sametinget og kommune bør bestå. Disse kan jobbe overordnet med planer. Det er også viktig å få fram at selv om kommunene får midler, så må ikke fylkene miste midler.

Kompetansen hos kommunene på kulturminnesida er ikke god nok for å vurdere bruken av UKL-midlene. Det kan gå bra i enkelte områder, men det kommer til å være varierende.

Man må få et bredere fokus på UKL der miljøforvaltningen kommer sterkere inn. Man burde også jobbe bredere med fremmede arter. Ikke bare i verneområdene.

Erfaringer med ny forskrift

Kari Stuberg orienterte om rapporteringen fra FM om erfaringer med ny forskrift. De fleste fylkene rapporterer om at dette går bra. Organiseringen er ikke endret, og det er positivt å kunne hjemle vedtak i en forskrift. UKL og verdensarvområdene forvaltes likt, og ordningene blir mer ensartet. Midlene kunngjøres og lyses ut samtidig som forskriften har rom for lokale tilpasninger. Noe av ramma kan fortsatt øremerkes til prosess- og planleggingstiltak. Enkelte rapporterer tilbake om mer ressursbruk på veiledning og søknadsbehandling.

Det kan synes som at det er en tendens til at avtalene nå fases ut. Sekretariatet stiller spørsmål ved om dette er generelt for flere fylker, eller bare i noen få. Vi må derfor undersøke hvordan disse avtalene har blitt brukt, og hvilken funksjon har disse avtalene i dag. Avtalemalene er utdaterte og må oppdateres med tanke på ny forskrift og overføring av oppgaver til kommunene.

Anders Mona fra Fylkesmannen i Trøndelag orienterte om erfaringer med UKL-forskrift og skjøtselsavtaler i fylket. Fylket får 7 områder – tidkrevende arbeid. FM bruker halvannet årsverk på administrasjon av UKL. Oppstartsfasen i nye områder er spesielt arbeidskrevende.

Ny forskrift er veldig rund, og fungerer godt. Formalitetene er mer på plass, samtidig som det er nok regionalt handlingsrom.

I Trøndelag har man skjøtselsavtaler for Tarva, Skei og Budalen. Disse er stort sett oppdatert. Ulike problemstillinger og ulikt innhold i de forskjellige avtalene.

Positivt med skjøtselsavtaler:

- Forutsigbarhet
- Trygghet for stat og foretak
- Understreker langsiktig satsing
- Områdene er fornøyd med å ha avtaler

Negativt med skjøtselsavtaler:

- Kan være lite fleksibelt
- Kan bli en «sovepute»
- Administrativt krevende i starten og ved oppdatering – mange grunneiere må involveres
- Krevende kontrollmessig

Diskusjon og kommentarer fra salen

Avtalene er å regne som «intensjonsavtaler». Det blir feil å måtte søke på midler når man uansett har en avtale. Essensen av avtalene er å gi gårdbrukerne langsiktighet. Skal man da kalle det rapportering eller søknad? Enkelte argumenterte for at man bør avslutte alle avtaler og heller sørge for langsiktigheten ivaretas gjennom forvaltningsplan.

Innspill fra salen om at når man først har avtalene, så fungerer de bra, men det er ressurskrevende å utarbeide nye avtaler.

Hos Fylkesmannen i Troms har man gått litt bort fra avtalene. Man bruker heller søknadsskjema som også innebærer en fireårig avtale. Rapporterer inn årlig.

UKL-sekretariatet: Rullering av gamle forvaltningsplaner kan avvete til ny oppgavefordeling mellom kommunene og FM er endelig avklart. Viktig å få på plass forvaltningsplaner for de nye områdene. Nye områder som ble innlemmet i 2017 må få på plass forvaltningsplan innen

1.12.2018. Områder som ble innlemmet i 2018 må ha forvaltningsplan på plass innen 1.12.2019.

Nye områder 2018-20

14 nye områder er nå utvalgt, + et område (Tingelstad) som jobber videre med tanke på å bli utvalgt.

Gjennomsnittlig økonomisk ramme for områdene er kr. 625.000,-.

Presentasjon av fire nye områder (se presentasjoner):

- Røst v/Arne Farup, Fylkesmannen i Nordland
- Suldal v/Nono Dimby, Fylkesmannen i Rogaland
- Stølsvidda v/Stig Horsberg, Fylkesmannen i Oppland
- Norangsdalen og Hjørundfjorden v/Ragnhild Naug Aas, Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Siv Aksdal, Møre og Romsdal fylkeskommune.

Reiselivsstrategi og jubileumsåret 2019

Jubileumsåret 2019:

Dordi Mogstad orienterte kort om sekretariatets foreløpige tanker om jubileumsåret:

- Det vil være fokus på målgrupper.
- Man må vurdere formidling på både ulike og nye format.
- Aktører og samarbeidsparter må vurderes.
- Det vil være aktuelt med oppdrag til områdene i 2018.
- Ideer og innspill til jubileet mottas gjerne.

Informasjon om «Strategi for reiseliv basert på landbruket og reindrifta sine ressursar»

- v/**Grete Gausemel**, LMD

Utvalgte kulturlandskap kan utvikles som bærekraftige reismål.

Orienterte om politiske rammer:

- Jordbruksmeldinga – Endring og utvikling
- Gründermeldinga – Garden som ressurs
- Reiselivsmeldinga – Opplev Norge
- Reiselivsstrategien – Opplevingar for ein kvar smak

Delmål:

1. Norge skal være en internasjonal anerkjent matnasjon med tydelig lokal og regional identitet.
2. Opplevelser og aktiviteter fra landbruket og reindrifta skal bidra til å gjøre Norge til et attraktivt reisemål.

Delmål 2 skal være tema for International grüne woche (IGW) i Berlin i 2019. Kan være en slags kickoff for jubileumsåret for UKL.

Det er mange muligheter knyttet til reiseliv og UKL. For eksempel:

- Lokal mat
- Formidle landbruk

- Bygninger og byggeskikk
- Kultur- og historieformidling
- Samarbeid med nasjonalparker og nasjonale turistveier/turstier.

Man kan få ulik støtte for å utvikle UKL til reisemål. Blant annet gjennom:

- Utviklingsprogrammet - Innovasjon Norge (IN)
- IBU-midler – investeringer og etablererkurs (IN)
- Ordningen for bærekraftige reisemål (IN)
- RISS – støtte til prosess for å utvikle kommersielle opplevelser (IN)
- Kulturprosjektmidler (IN)

Nettverkssamling 20. – 22. august 2018 i Bodø

Arne Farup fra Fylkesmannen i Nordland orienterte om årets nettverkssamling i Bodø. Statsrådene Jon Georg Dale og Ola Elvestuen kommer.

21. august fra ca kl 13: «Fortur» fra Bodø til Kjerringøy for de som ønsker

22. august: offisiell start på nettverkssamlingen. Velkomst og åpning i Bodø kl 08.00.

Ekskursjon til Engan-Ørnes og Kjelvik.

23. august: Fagdag inne i Bodø.

Invitasjon og program sendes ut i mai.

Avslutning

Møteleder **Per GuldbRAND Solli** takket alle for oppmøtet, og rettet en spesiell takk til alle som bidro med foredrag.